

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość
POBIEL

1. Nazwa

2. Czas powstania

Historyczny układ parafialny wsi

1319, ok. 1750, 1945

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

Województwo **DOLNOŚLĄSKIE**

Powiat **GÓROWSKI**

Gmina **WĄSOSZ**

6. Współrzędne geograficzne

51°33'56"N 16°44'52"E

7. Użytkowanie obecne
mieszkalne
rolnicze

8. Stan zachowania
4

Poprzednie nazwy miejscowości: Pobil (1418), Bobiele, Bobile (1787), Wandelheim (1937).

Przysiółek Pobiela: Młynary - Nieder und Ober Struppemühle (1787, 1845).

Historia wsi i dóbr: Najwcześniejsza informacja o wsi pochodzi z 1319 r. i dotyczy wojny, w której Bolesław III - książę brzeski zdobył grody w Pobielu, Wąsosz i Sądowlu. Kolejna wzmianka pochodzi z dokumentu (1329), w którym Jan Luksemburski nadał Konradowi I Oleśnickiemu zwierzchnictwo nad księstwem. W 2 poł. XVIII w. była to dużej wielkości wieś licząca 2 folwarki, jeden z nich zwany Schuberse (Zubrza), szkołę, 4 młyny wodne, 2 wiatraki i 2 domy gminne. W latach 1765 - 1787 odnotowano: 34 kmieci, 10 - 24 zagrodników, 21 wolnych od pańszczyzny, 6 - 12 chałupników i 8 rzemieślników. Miejscowość zamieszkiwały 562 osoby. Pobil wraz z Zubrzą wchodziły w skład domeny królewskiej w Wąsosz. W 1845 r. w Pobieli wzmiankowano folwark pański, wolne sołectwo, szkołę ewangelicką, 3 młyny wodne, 5 wiatraków, królewską bielarnię, 100 budynków mieszkalnych i 829 mieszkańców. Była to dość duża wieś o charakterze rolniczo - hodowlano - rzemieślniczym. Rzemiosło było reprezentowane przez tkactwo, w 1845 r. odnotowano 5 krosien tkactwa lnianego.

Wieś położona jest na wschód od Wąsosa, przy lokalnej drodze Wąsosz- Kąkolno. Przysiółek Młynary rozlokowany jest na zachód od wsi. Pobil to wieś o układzie ulicowo- placowym Zabudowa zwarta, rozlokowana wzdłuż dwóch równoległych do siebie dróg, posiadających w trzech miejscach łączniki. W północnej części wsi, przy rozwidleniu dróg znajduje się młyn wybudowany w pierwszym dwudziestoleciu XX wieku, obecnie nieużytkowany. Na rozwidleniach dróg wiejskich znajdują się: krzyż i kapliczka. Na wschód od wsi usytuowane są cztery, oddalone od siebie zagrody. Jest to przysiółek Młynary.

Bibliografia:

- Adressbuch des Grundbesizes in der Provinz Schlesien, Berlin 1937
- Buße S., Eisenbahnen in Schlesien, Eggham 1989
- Knie J., Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dorfer, Flecken, Städte und anderen Orte der königliche Preussische Provinz Schlesien, Breslau 1845
- Kwartalnik Górowski 1/2003, red. Z. Hanulak, Góra 2003
- Regesty Śląskie, red. W. Korta, t. 1 (1343-1348), Wrocław 1975 ; t. 2 (1349-1354), Wrocław 1983; t. 3 (1355-1357), Wrocław 1990; t. 4 (1358-1359), Wrocław (bez daty wydania); t. 5 (1360), Wrocław 1992
- Słownik etymologiczny miast i gmin PRL, Wrocław 1984
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wąsosz, Wąsosz 2000
- Zimmermann F. A., Beytrage zur Beschreibung von Schlesien, Bd 1-13, 1786

Materiały kartograficzne:

- Messtischblatt, pomiar 1887 r., nowelizacja 1929 r., wydanie 1937-1940 r.

Istniejące zagrożenia: Degradacja układu ruralistycznego związana z współczesną zabudową różnego typu, dogęszczanie i wprowadzanie nowej zabudowy na terenach historycznie niezabudowanych, rozbiorki i przebudowy budynków historycznych oraz ich modernizacja z wykorzystaniem współczesnych, niezgodnych z lokalną tradycją materiałów budowlanych.

Postulaty konserwatorskie: Utrzymanie układu wsi, zachowanie skali zabudowy, jej historycznego rozplanowania, tradycyjnych brył, formy, użytych materiałów i artykulacji elewacji, ochrona terenu dawnego cmentarza ewangelickiego i budynku młynu.